

Riktlinjer för alkoholservering (serveringstillstånd).

PROGRAM

Uttrycker värdegrund och önskvärd utveckling av verksamheten.

POLICY

Uttrycker ett värdegrundsbaserat förhållningssätt och principer för vägledning.

STRATEGI

Konkretiserar ett program eller en policy och utgör en grund för Prioritering.

HANDLINGSPLAN

Beskriver konkreta mål och åtgärder.

RIKTLINJER

Säkerställer ett riktigt agerande och en god kvalitet vid handläggning och utförande.

Beslutade av Miljönämnden, den 10 november 2020

Dokumentansvarig på politisk nivå: Miljönämnden

Dokumentansvarig på tjänstemannanivå: Förvaltningschef

Sammanfattning

Örebro kommun är en plats där människor ska känna sig trygga och trivas. Kommunen ska vara attraktiv för både invånare och besökare.

I Örebro ska alkoholserving ske på ett ansvarsfullt och seriöst sätt, med hänsyn till människors hälsa och trygghet. Kommunen har gett Miljönämnden i uppdrag att från och med år 2019 hantera handläggningen av serveringstillstånd.

Innehåll

Sammanfattning	3
Ett tryggt och trevligt Örebro	5
Syfte	5
Miljönämndens mål med riktlinjer för alkoholserving	5
Lagar och regler som påverkar riktlinjerna	5
Vad alkohollagen i korthet säger om serveringstillstånd	6
Vad som krävs för serveringstillstånd i Örebro kommun.....	7
En ansvarsfull alkoholhantering.....	7
En verksamhet som inte orsakar särskild risk för människors hälsa	8
En säker serveringslokal	9
En verksamhet som följer bestämda serveringstider	9
En verksamhet som har kök och serverar mat	10
En verksamhet som inte diskriminerar.....	10
Vad som gäller för att få tillstånd till uteserving.....	11
Vad som gäller för tillfälliga tillstånd	12
Tillsyn.....	13
Avslag och återkallelse av tillstånd m.m.....	14
Handläggningstid och servicegaranti	15
Referenser	15

Ett tryggt och trevligt Örebro

Kommunen ska enligt 8 kap. 9 § alkohollagen (2010:1622) tillhandahålla information om vad som gäller enligt alkohollagen och föreskrifter kopplade till lagen, samt riktlinjer för hur föreskrifterna tillämpas i kommunen. Väl genomtänkta och noggrant utformade riktlinjer skapar goda förutsättningar för att tillståndsgivningen ska kunna ske rättssäkert och effektivt.

Alkohollagen ger utrymme för lokal anpassning av när och var servering av alkoholhaltiga drycker ska tillåtas i kommunen och ger även kommunen rätt att vägra serveringstillstånd.¹ Syftet med riktlinjerna är att åstadkomma en likabehandling av tillståndsansökningar inom kommunen och att skapa en förutsebarhet för dem som har för avsikt att ansöka om serveringstillstånd. Med stöd i riktlinjerna prövas varje tillståndsansökan för sig.

Syfte

Syftet med dessa riktlinjer är att skapa

- förutsebarhet för om en etablering som planeras kan ges tillstånd,
- likabehandling inom kommunen av ansökningar om serveringstillstånd.

Miljönämndens mål med riktlinjer för alkoholservering

- Minska överkonsumtion av alkohol. Särskilt fokus ska ligga på ungdomar och unga vuxna.
- Bidra till en förbättrad folkhälsa.
- Bidra till att endast seriösa entreprenörer får tillstånd.

Miljönämnden vill även skapa en acceptans för riktlinjerna hos Örebro kommuns invånare.

Lagar och regler som påverkar riktlinjerna

Handläggningen av serveringstillstånd och tillsynen av alkoholservering styrs av alkohollagen och angränsande lagar och förordningar.

Alkohollagen tolkas i första hand av förvaltningsdomstolarna och i andra hand av Folkhälsomyndigheten. Länsstyrelsen utövar tillsyn över kommunen, men ger även kommunen råd och stöd i frågor som rör tolkning av alkohollagen.

Kommunen är skyldig att ha riktlinjer för alkoholservering i kommunen, som visar hur bestämmelserna tillämpas. Riktlinjerna måste stämma överens med rådande lagar och regler. Dessutom måste riktlinjerna ta hänsyn till övriga styrdokument i Örebro kommun, samt till nationella strategier och program.

---

¹ 8 kap. 17 och 19 §§ alkohollagen (2010:1622)

Vad alkohollagen i korthet säger om serveringstillstånd

Spritdrycker, vin, andra jästa drycker eller starköl får bara säljas av den som har tillstånd (eller annan laglig rätt) i enlighet med alkohollagen, att sälja dessa drycker.² I lagtexterna innebär ”försäljning” tillhandahållande (av dryck) mot ersättning, medan ”lämna ut” avser allt tillhandahållande av alkohol vid försäljning. Det finns flera olika typer av försäljning. En försäljningstyp är servering, då dryck säljs till konsument för att drickas upp på plats. Det är denna försäljningstyp som berörs av kommunens riktlinjer för alkoholserving.

Tillstånd till servering av spritdrycker, vin och starköl meddelas av den kommun där servering ska ske.³ Ansökan om serveringstillstånd görs skriftligen hos kommunen.⁴

Serveringstillstånd får bara ges till den som visar sig vara lämplig att utöva verksamheten, med hänsyn till personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheter.⁵ Serveringsstället ska ha ett kök för matlagning och servera tillredd mat.⁶ Serveringstillstånd får vägras även om ovanstående krav är uppfyllda, om det är så att serveringen bedöms kunna medföra besvär i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.⁷

---

² 3 kap. alkohollagen (2010:1622)

³ 8 kap. 1 § alkohollagen (2010:1622)

⁴ 8 kap. 10 § alkohollagen (2010:1622)

⁵ 8 kap. 12 § alkohollagen (2010:1622)

⁶ 8 kap. 15 § alkohollagen (2010:1622)

⁷ 3 kap. 10 § och 8 kap. 17 § alkohollagen (2010:1622)

Vad som krävs för serveringstillstånd i Örebro kommun

En ansvarsfull alkoholhantering

Rättsregel

I 3 kap. alkohollagen (2010:1622) finns allmänna bestämmelser om försäljning. I kapitlet står det bland annat att

- försäljning av alkoholdrycker ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras,
- den som säljer alkoholdrycker ska se till att det råder ordning och nykterhet på försäljningsstället,
- ansvarig personal ska se till att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av oordning eller onykterhet undviks,
- servering av alkoholdrycker får ske till den som har fyllt 18 år,
- alkoholdrycker inte får ges eller säljas till den som märkbart påverkad av alkohol eller andra berusningsmedel,
- alkoholdrycker inte får serveras om det finns anledning att tro att varan olovligen kommer att tillhandahållas någon,
- den som serverar alkoholdrycker ska kontrollera eller på annat sätt säkerställa att mottagaren har fyllt 18 år.

Den som söker serveringstillstånd ska ha kunskaper om alkohollagen och ska vara personligt och ekonomiskt lämplig för uppgiften att inneha serveringstillstånd. Orsaken till dessa krav, som ställs i alkohollagen, är att säkerställa att serveringen sker på ett ansvarsfullt sätt.

Krav på den som söker serveringstillstånd:

- Den som söker serveringstillstånd måste redovisa finansieringen av restauranköpet på ett trovärdigt sätt, för att undvika ekonomisk brottslighet, bulvanförhållanden, osunda tvingande låneavtal och olämpliga bakomliggande finansiärer och främja en sund konkurrens.
- Den som ansvarar för alkoholserveringen måste få godkänt i ett kunskapsprov om alkohollagen.

Det är viktigt att även serveringspersonalen har kunskap om de lagar och regler som reglerar servering av alkoholdrycker.

Kommunens bedömning

En eventuell kurs i alkohollagen genomförs på sökandens bekostnad hos privata utbildningsföretag. Därefter genomförs en tentamen hos Miljökontoret (om en ansökan har inkommit). Kostnaden för tentamen ingår i prövningsavgiften. Det finns också möjlighet att genomföra fristående prov hos Miljökontoret mot en avgift.

Riktlinjer

- Miljönämnden ska i dialog och samverkan med restaurangbranschen och berörda myndigheter verka för en bra restaurangmiljö, som präglas av en ansvarsfull alkoholhantering.

- Tillsynen ska bedrivas enligt upprättad tillsynsplan.⁸
- Miljökontoret ska erbjuda tillståndshavare, serveringspersonal och ordningsvakter rådgivning och information om alkohollagens bestämmelser och hur en ansvarsfull servering bör bedrivas, för att därigenom minska överservering och misshandelsbrott. Det är dock upp till restaurangägaren eller företagsledaren att ta initiativ till detta.

En verksamhet som inte orsakar särskild risk för människors hälsa

Rättsregel

En ansökan om serveringstillstånd bedöms utifrån alkohollagens krav. Alkohollagen är enligt förarbetena till lagen skyddslag med avsikt att begränsa alkoholens skadeverkningar. Om alkohollagstiftningens krav kolliderar med näringspolitiska intressen eller konkurrenskrav väger därför alkohollagens bestämmelser tyngre.⁹

Serveringstillstånd får enligt 8 kap. 17 § alkohollagen (2010:1622) vägras om serveringen bedöms kunna medföra besvär i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Kommunens bedömning

Kommunen ska bedöma risken för eventuella alkoholpolitiska besvär. I tillståndsprövningen läggs stor vikt vid Polismyndighetens yttrande om ordningsläget i området för den tilltänkta etableringen och Miljökontorets bedömning av störningsrisken för närboende.

Kommunen har rätt att förhindra restaurangetablering med servering av alkoholdrycker i särskilt känsliga områden, till exempel nära skolor, ungdomsgårdar eller på platser där ungdomar brukar samlas, eller i områden med känd missbruksproblematik. Varje ansökan måste prövas individuellt, med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet.

Nämnden anser att minderåriga ska ha rätt till alkoholfria nöjen och miljöer under uppväxtåren. Ansökningar om alkoholservering vid arrangemang som är riktade till barn och ungdomar bör avslås eller behandlas mycket restriktivt.

Riktlinjer

Miljönämnden ska i prövningen av en ansökan göra en helhetsbedömning av om det vid ansökningstillfället finns en risk för besvär i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa. Prövningen görs med beaktande av följande:

- Polismyndighetens bedömning av risk för ordningsproblem på serveringsstället eller i serveringsställets närmaste omgivning.
- Miljökontorets dokumenterade störningar från serveringsstället, eller kännedom om missförhållanden på serveringsstället.
- Kommunens bedömning utifrån sociala hänsyn.
- Arrangemang riktade till minderåriga ska vara alkoholfria.
- Miljöer där det vistas många minderåriga, eller miljöer som i huvudsak vänder sig till minderåriga, ska vara alkoholfria.

⁸ 9 kap. 2 § 2 st. alkohollagen (2010:1622)

⁹ En ny alkohollag (SOU 2009:22) s. 250 och Förslag till alkohollag (prop. 1994/95:89) s. 62.

- Vid nyetablering av verksamhet eller utökning av serveringstillstånd sker en restriktiv bedömning om ovanstående punkter inte kan säkerställas.

En säker serveringslokal

Rättsregel

Lokaler som används för servering till allmänheten eller till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd ska vara lämpliga ur brandsäkerhetssynpunkt.¹⁰

Riktlinjer

- Miljökontoret ber Räddningstjänsten yttra sig om serveringslokalens lämplighet ur brandsäkerhetssynpunkt.
- Miljökontoret vill att Räddningstjänsten informerar förvaltningen om en serveringsrörelse inte tar hänsyn till grundläggande brandskyddsbestämmelser.

En verksamhet som följer bestämda serveringstider

Rättsregel

Det är kommunen som bestämmer under vilka tider som det är tillåtet att servera alkoholdrycker. Kommunen ska, när beslut fattas, särskilt ta hänsyn till om alkoholserving kan medföra besvär i fråga om ordning och nykterhet eller risk för människors hälsa. Kommunen har även rätt att vägra serveringstillstånd utifrån sådana hänsynstaganden. Om kommunen inte fattar något beslut om serveringstider, får servering endast ske mellan klockan 11.00 och klockan 01.00. Serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter att serveringstiden har passerats.¹¹

Kommunens bedömning

Serveringstiderna har betydelse för boende i närområdet och polisens arbete med att upprätthålla ordning och säkerhet. Frågan har dessutom alkoholpolitisk betydelse i och med att ökad tillgång till alkoholdrycker kan leda till ökad alkoholkonsumtion och därmed till ökade skadeverkningar.

Riktlinjer

- Servering får tidigast ske från klockan 11.00.
- Stadigvarande servering till slutna sällskap på hotell och liknande kan medges från klockan 08.00 om det inte föreligger risk för olägenheter. I bedömningen ska hänsyn tas till restaurangens läge och närheten till bostäder.
- Tillfällig servering till slutet sällskap kan medges från klockan 08.00. I bedömningen ska hänsyn tas till sällskapets storlek, tillställningens art samt till restaurangens läge och närheten till bostäder.
- Stadigvarande servering får maximalt ske fram till klockan 01.00.
- Serveringstid till klockan 02.00 till allmänheten kan medges, efter remiss till Polismyndigheten, med villkor om förordnade ordningsvakter efter klockan 01.00.
- För stadigvarande tillstånd till slutna sällskap kan serveringstid till klockan 02.00 medges.
- Juldagen (natten till annandag jul) och nyårsafton (natten till nyårsdagen) är generellt undantagna serveringstiderna. För dessa tillfällen kan tillstånd för servering till allmänheten medges till klockan 03.00, men endast till den som

¹⁰ 8 kap. 16 § alkohollagen (2010:1622)

¹¹ 8 kap. 19 § alkohollagen (2010:1622)

redan har stadigvarande serveringstillstånd för servering till allmänheten. Sådana tillstånd till klockan 03.00 kombineras alltid med krav på att det ska finnas förordnade ordningsvakter.

- Serveringstid till klockan 03.00 kan tillfälligt medges för slutna sällskap på restauranger som har stadigvarande serveringstillstånd. Detta ska ske i undantagsfall. I bedömningen ska hänsyn tas till tidigare befogade klagomål, sällskapets storlek, tillställningens art samt till restaurangens läge och närheten till bostäder.

En verksamhet som har kök och serverar mat

Rättsregel

I alkohollagen ställs krav på serveringslokalen. Stadigvarande tillstånd för servering till allmänheten får bara beviljas om serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen och tillhandahåller lagad mat, eller på annat sätt tillredd mat. Det ska dessutom finnas ett lämpligt antal sittplatser för matservering i lokalen. Köket ska vara välutrustat och det ska också användas. Utbudet av tillredd mat ska vara varierat. Efter klockan 23.00 kan utbudet av mat begränsas till ett fåtal enklare rätter. Om det finns en drinkbar får den bara uppta en mindre del av serveringsställets totala yta.¹²

Tillfälligt tillstånd för servering till allmänheten respektive tillstånd för servering i slutet sällskap kräver att serveringsstället tillhandahåller tillredd mat, men det ställs inget krav på att serveringsstället ska ha ett eget kök.¹³

Kommunens bedömning

Matkravet har alltid funnits i svensk alkohollagstiftning. Det grundar sig i ett alkoholpolitiskt ställningstagande utifrån att berusningen minskar om alkohol intas tillsammans med mat. Kravet på att det ska finnas en matsaldel kommer ur samma ställningstagande, då matsaldelen utgör en lugnare avdelning, vilket minskar risken för bråk.

Riktlinje

- Serveringsställen ska ha en matsal med tillräckligt antal sittplatser för matgäster.

En verksamhet som inte diskriminerar

Rättsregel

I 16 kap. 9 § brottsbalken (1962:700) står följande:

”En näringsidkare som i sin verksamhet diskriminerar någon på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck genom att inte gå personen till handa på de villkor som näringsidkaren i sin verksamhet tillämpar i förhållande till andra, ska dömas för olaga diskriminering till böter eller fängelse i högst ett år.

Vad som sägs i första stycket om en näringsidkare tillämpas också på den som är anställd i näringsverksamhet eller annars handlar på en näringsidkares vägnar samt på den som är anställd i allmän tjänst eller har allmänt uppdrag.

¹² 8 kap. 15 § alkohollagen (2010:1622)

¹³ 8 kap. 15 § alkohollagen (2010:1622)

För olaga diskriminering döms även anordnare av allmän sammankomst eller offentlig tillställning och medhjälpare till sådan anordnare, om han eller hon diskriminerar någon på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck genom att vägra personen tillträde till sammankomsten eller tillställningen på de villkor som gäller för andra.”

Diskrimineringsbrott är direkt kopplade till bedömningar utifrån alkohollagen, vilket framgår i betänkandet *Ansvarsfull servering – fri från diskriminering* (SOU 2006:56), som utgör ett förarbete till alkohollagen. I betänkandet står det att ”om en tillståndshavare i sin restaurangverksamhet, eller anställda i denna verksamhet, fälls till ansvar för olaga diskriminering bör det [...] innebära att serveringstillståndet ifrågasätts. Detta är ett brott som har anknytning till restaurangrörelsen och måste bedömas som allvarligt”¹⁴.

Kommunens bedömning

Örebro är en mångkulturell kommun, vilket återspeglas i dess restaurang- och nöjesliv. Kommunen värnar om alla människors lika värde och ser mångfalden som en tillgång. Invånarna ska känna sig trygga och säkra i kommunen och i sitt bostadsområde. Invånarna ska kunna röra sig fritt, utan rädsla för att utsättas för kränkningar eller annan brottslighet. Detta ska vara vägledande i Miljökontorets handläggning av serveringstillstånd. Miljökontoret ska arbeta för att motverka olaga diskriminering i samband med restaurangbesök.

Riktlinje

- Erkänt diskrimineringsbrott eller lagakraftvunnen dom om diskrimineringsbrott bedöms som allvarligt och innebär i vanliga fall att serveringstillståndet ska återkallas.

Vad som gäller för att få tillstånd till uteservering

Rättsregel

Oavsett om servering sker inomhus eller utomhus gäller regeln att ”serveringstillstånd ska omfatta ett visst avgränsat utrymme som disponeras av tillståndshavaren”¹⁵. Uteserveringar påverkas dock av andra lagar. För användande av offentlig plats krävs tillstånd enligt ordningslagen. För att bygga en uteservering kan det krävas bygglov och om det sker på privat mark behövs dispositionsrätt.

För att alkohollagen ska följas måste uteserveringen vara fysiskt avgränsad från kringliggande områden där servering inte får förekomma. Uteserveringen måste kunna överblickas, bland annat för att serveringspersonalen ska kunna se vilka gäster som får tillgång till alkoholdrycker och kunna upptäcka om det uppstår besvär.

Kommunens bedömning

Placeringen av uteserveringen ska bedömas i varje enskilt fall. Vid risk för att personal och gäster skadas på grund av placeringen, ska ansökan begränsas eller avslås. Det kan ibland även vara befogat att bevilja serveringstillstånd för en säsong i taget, i och med att situationen kan förändras från en säsong till en annan.

¹⁴ Ansvarsfull servering – fri från diskriminering (SOU 2006:56) s. 89.

¹⁵ 8 kap. 14 § alkohollagen (2010:1622)

Kommunen har antagit särskilda riktlinjer¹⁶ för uteserveringar i stadskärnan.

Socialnämndens tillståndsutskott var tidigare ansvariga för serveringstillstånd. 2011 beslutade utskottet att tillåta att gäster bär alkoholdrycken till uteserveringen under vissa villkor, beslut 2011-04-19 § 41.

Riktlinjer

- Serveringstillstånd för uteservering ska vanligtvis följa restaurangens ordinarie öppettider, dryckesslag och andra bestämmelser. Hela tillståndet kan återkallas vid misskötsel av uteserveringen.
- Uteserveringen ska ligga i nära anslutning till och inom synhåll från restaurangen. Ett riktvärde är max 25 meter mellan restaurangens utgång och serveringens ingång. Satellitserveringar (d.v.s. serveringar som inte ligger i nära anslutning till restaurangen) ska inte beviljas tillstånd.
- Handläggare kan besluta om att gästerna får ta med sig den serverade alkoholdrycken till uteserveringen, även om uteserveringen inte ligger i direkt anslutning till restaurangen, i enlighet med tidigare beslut. Maximalt avstånd mellan restaurang och uteservering är fem meter.
- Tillstånd för en uteservering ska inte beviljas om placeringen är olämplig och gör att människor riskerar att skadas.
- I tveksamma fall kan tillståndet begränsas till en säsong åt gången.

Vad som gäller för tillfälliga tillstånd

Rättsregel

I alkohollagen framgår det att serveringstillstånd kan meddelas för servering till allmänheten eller i förening, företag eller annat slutet sällskap. Tillståndet kan avse servering, året runt, årligen eller under en viss tidsperiod (stadigvarande serveringstillstånd). Det kan även avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle (tillfälligt serveringstillstånd).¹⁷

Kommunens bedömning

Tillfälligt serveringstillstånd, för servering till allmänheten under en enstaka tidsperiod eller vid ett enstaka tillfälle, kan beviljas festivaler eller andra typer av tidsbegränsade arrangemang. Det kan också beviljas om en krögare vill undersöka om det kan vara lönsamt att ansöka om ett stadigvarande tillstånd. Tillfälligt serveringstillstånd ska inte beviljas för satellitserveringar eller liknande, där det inte finns möjlighet att beviljas stadigvarande serveringstillstånd.

Tillstånd till tillfällig alkoholserving i samband med idrottsevenemang eller arrangemang riktade till en ungdomlig publik ska bedömas med stor återhållsamhet. Om Polismyndigheten bedömer att risken för oordning i city eller vid idrottsarenan är stor kan det vara befogat med en tillfällig alkoholserving för bortasupportrar i anslutning till arenan.

När det gäller slutna sällskap krävs det att medlemskretsen är känd före det aktuella arrangemanget. Om medlemskap kan lösas i anslutning till entrén eller på annat ställe samma dag är det inte fråga om ett slutet sällskap. Vidare krävs att det finns ett

¹⁶ Örebro kommun, Örebros uteserveringar – kvalitetskrav och riktlinjer (Sam 26/2016), <https://www.orebro.se/download/18.5720281715774fdcd2b4524/1476091649888/Kvalitetskrav%20f%C3%B6r%20uteserveringar%20i%20%C3%96rebro.pdf> (hämtad 2019-11-08).

¹⁷ 8 kap. 2 § alkohollagen (2010:1622)

gemensamt intresse eller ett innehållsmässigt samband mellan personerna utöver aktuell tillställning.

Vid tillfälliga tillstånd till allmänheten ska Polismyndighetens yttrande inhämtas. Undantag får göras vid ”arrangemang av endast obetydlig omfattning” (8 kap 11 § 1st.). Dessa arrangemang har också en lägre ansökningsavgift. I Lagen om skydd vid olyckor är >50 personer en gräns som kräver betydligt mer säkerhetsåtgärder. Det är rimligt att tillämpa den numerären även här. Det sagda innebär inte att förvaltningen är förhindrad att skicka en remiss till Polisen även om arrangemanget är av obetydlig omfattning.

Riktlinjer

- En ansökan om tillstånd för tillfällig alkoholservering till allmänheten kan avslås med hänvisning till skyddet för ungdomar och vikten av alkoholfria ungdomsmiljöer.
- Tillstånd i samband med idrottsevenemang bedöms med stor restriktivitet.
- Om Polisen bedömer risken vara stor för oordning i stadskärnan eller vid en idrottsarena kan en tillfällig alkoholservering intill arenan vara befogad.
- Tillfälliga serveringstillstånd för slutet sällskap ges högst 20 gånger under en tolv månadersperiod.
- Tillfälliga serveringstillstånd för servering till allmänheten ges högst 12 gånger under en tolv månadersperiod. Tillstånd kan även ges för en sammanhängande period av maximalt två månader, men ges då endast en gång under en tolv månadersperiod.
- Efter två år är det inte längre fråga om tillfällig servering. Då krävs stadigvarande tillstånd (så kallad säsongsrättighet).
- Restaurangavdelningen eller serveringsytan bör i möjligaste mån särskiljas från arrangemangsområdet för att möjliggöra överblickbarheten och därmed minska risken för överservering och langning. Nämnden kan i särskilda fall frånga detta, men då ska tillståndet förenas med villkor om åldersgräns.
- Med ”arrangemang av endast obetydlig omfattning” avses maximalt 50 gäster.

Tillsyn

Rättsregel

Folkhälsomyndigheten utövar central tillsyn över efterlevnaden av alkohollagen och kan meddela allmänna råd till vägledning för hur lagen ska tillämpas. Länsstyrelsen utövar tillsyn inom länet. Länsstyrelsen ska också ge råd till kommunerna. Den omedelbara tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna kring servering av alkoholdrycker utövas av kommunen och av Polismyndigheten.¹⁸

Enligt alkohollagen ska kommun, Kronofogdemyndigheten, Polismyndigheten och Skattemyndigheten lämna de uppgifter som tillsynsmyndigheten behöver för att fullgöra sin uppgift.¹⁹ Alkohollagen säger också att tillsynsmyndigheten har rätt att besöka lokaler och att ta del av bokföring och andra handlingar som berör verksamheten.²⁰ Tillsynen är i kombination med möjlighet till sanktioner det viktigaste instrumentet för att säkerställa att restaurangverksamhet kan bedrivas enligt gällande lagar och regler. Det är en förutsättning för att det ska gå att konkurrera på sunda och lika villkor i branschen.

¹⁸ 9 kap. 1 § alkohollagen (2010:1622)

¹⁹ 9 kap. 8 § alkohollagen (2010:1622)

²⁰ 9 kap. 13–14 §§ alkohollagen (2010:1622)

Tillsyn bedrivs på tre olika sätt, genom förebyggande arbete, inre tillsyn och yttre tillsyn.

- Förebyggande arbete innebär information till tillståndshavare eller sökande och medverkande i utbildningar samt olika samarbetsprojekt. Syftet med förebyggande arbete är att tillståndshavaren ska känna till de krav som alkohollagen ställer, för att undvika att det uppstår brister i verksamheten.
- Inre tillsyn innebär kontroll av uppgifter från olika myndigheter. Det handlar om ekonomiska frågor och tillståndshavarens lämplighet. Restaurangernas försäljning följs upp genom restaurangrapporter som lämnas in årligen och som ligger till grund för den tillsynsavgift som debiteras tillståndshavaren.
- Yttre tillsyn innebär den tillsyn som Miljökontoret och Polisen utför kontinuerligt. De serveringsställen som har ungdomlig publik eller där det kan uppstå besvär i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa besöks regelbundet. Detsamma gäller verksamheter med nya tillstånd. Särskilt beaktas folkhälsoaspekter och ordningsstörningar.²¹

Kommunen ska upprätta en tillsynsplan för alkoholtillsynen. Planen ska lämnas till länsstyrelsen.²²

Miljökontoret kontrollerar att restaurangens alkoholservering sker i enlighet med utfärdat tillstånd och i enlighet med lagen. Utöver vad som redan har nämnts omfattar tillsynen kontroll av att marknadsföringen av alkoholdrycker på serveringsstället och i dess omedelbara närhet sker på ett måttfullt sätt.²³ Den ekonomiska skötsamheten granskas genom exempelvis kassa- och personalkontroll, ofta i samverkan med Skatteverket. I samarbete med Polisen kontrolleras förekomsten av brottslig verksamhet, såsom hantering av narkotika och smuggelsprit.

Riktlinjer

I tillsynen prioriteras särskilt:

- restauranger med sen serveringstid,
- restauranger med ung publik,
- tillfälliga arrangemang,
- nyetablerade restauranger.

Avslag och återkallelse av tillstånd m.m.

Rättsregel

Enligt alkohollagen är kommunen ibland skyldig att återkalla ett serveringstillstånd. Det ska göras om:

- tillståndet inte längre nyttjas,
- det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på serveringsstället eller i anslutning till detta utan att tillståndshavaren har ingripit, eller om
- tillståndshavaren har brutit mot alkohollagen eller tillståndets krav på ett sådant sätt att en varning inte är en tillräckligt ingripande åtgärd, eller om

---

²¹ Folkhälsomyndigheten (2014) Handbok i tillsyn – Metoder för kommun och polis att minska våld och skador i krogmiljö, upplaga 5:1 reviderad upplaga, s. 31.
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/ecd6cc7dada84e9aa8cd1be14d0d6b1c/handbok-tillsyn-14003.pdf> (hämtad: 2019-11-08)

²² 9 kap. 2 § 3 st. alkohollagen (2010:1622)

²³ 9 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622)

tillståndshavaren har tilldelats en eller flera varningar utan att de förhållanden som orsakat varningen har rättats till.²⁴

I första hand ska kommunen ge tillståndshavaren en erinran²⁵ (det vill säga en anmärkning) eller en varning, men kommunen får vid grova överträdelser återkalla ett tillstånd utan att först ge någon erinran (anmärkning) eller varning till tillståndshavaren.

Brottslig verksamhet som kan vara grund till återkallelse av serveringstillstånd är exempelvis narkotikabrott, häleri, koppleri, brott mot lotterilagen eller brott mot brandskyddsbestämmelserna.

Kommunen har rätt att avslå en ansökan om serveringstillstånd, om lagkraven inte är uppfyllda.

Handläggningstid och servicegaranti

Rättsregel

Enligt alkoholförordningen ska kommunen fatta beslut i ett ärende inom fyra månader från det att en fullständig ansökan har inkommit till kommunen. Om ärendet kräver längre handläggningstid är det tillåtet att handlägga det i ytterligare fyra månader. Då ska dock den som har lämnat in ansökan få en motivering till varför handläggningstiden förlängs.²⁶ I förvaltningslagen framgår det att utgångspunkten för handläggningen är att ”ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts”²⁷.

Kommunens bedömning

Tillstånd kommer att beviljas inom tre veckor från det att ansökan är komplett, förutsatt att den uppfyller alkohollagens krav och kommunens riktlinjer för serveringstillstånd.

Handläggningstid för ansökan om tillstånd för tillfälliga slutna sällskap är cirka en vecka. Det ska dock poängteras att tiden kan variera, eftersom varje ansökan utreds individuellt utifrån vad som krävs i just det ärendet.

Beslut om bifall kan ibland fattas senare än tre veckor efter det att en komplett ansökan har inkommit. Det är viktigt att poängtera att rättssäkerheten väger tyngre än servicegarantin.

Referenser

Lagar och förordningar

Alkoholförordningen (2010:1636)

Alkohollagen (2010:1622)

Förvaltningslagen (2017:900)

Propositioner

Förslag till alkohollag (prop. 1994/95:89)

²⁴ 9 kap. 18 § alkohollagen (2010:1622)

²⁵ 9 kap. 17 § alkohollagen (2010:1622)

²⁶ 5 § alkoholförordningen (2010:1636)

²⁷ 9 § förvaltningslagen (2017:900)

Statens offentliga utredningar (SOU)

Ansvarsfull servering – fri från diskriminering (SOU 2006:56)

En ny alkohollag (SOU 2009:22)

Övrigt

Folkhälsomyndigheten (2014) Handbok i tillsyn – Metoder för kommun och polis att minska våld och skador i krogmiljö, upplaga 5:1 reviderad upplaga,

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/ecc6cc7dada84e9aa8cd1be14d0d6b1c/handbok-tillsyn-14003.pdf> (hämtad: 2019-11-08)

Örebro kommun, Örebros uteserveringar – kvalitetskrav och riktlinjer (Sam 26/2016), <https://www.orebro.se/download/18.5720281715774fdcd2b4524/1476091649888/Kvalitetskrav%20F%C3%B6r%20uteserveringar%20i%20%C3%96rebro.pdf> (hämtad: 2019-11-08)